

BITTETS HISTORIE

Av Kari Grundvig, 19. juni 2015

Temming av hester gjorde det mulig for mennesket å legge tilbake lange distanser i et mye høyere tempo enn til fots. Flokker med villhester var vanlige etter siste istid i de områdene der menneskene også levde. Det tok trolig ikke lang tid før menneskene begynte å bruke disse til mer enn å jakte på.

Arkeologiske funn tyder på at de første hestene ble temmet ca 4000 år før Kristus i området rundt Svartehavet og det Kaspiske hav. Spesielt i Ukraina er det funnet et stort antall hesteskjelett i graver, sammen med deler av horn fra hjort. Disse antas å ha vært brukt som sidestykker, og med munnstykker som antas å ha vært av lær eller tau.

I **bronsealderen** begynte man å kjøre tospann. Det var også i denne epoken at de første todelte bittene kom. Dette todelte bronsebittet er et 23cm langt bitt fra Midtøsten for 3000-1200 før Kristus. Merk at bittene på denne tiden var veldig lang: Fra 18 til 30,4 cm!

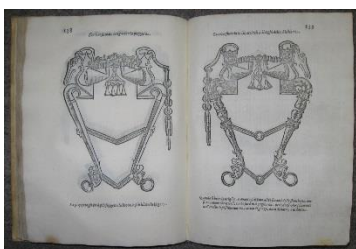
Jern tok raskt over som det foretrukne materialet i bitt. Bitt var blant de første gjenstandene som ble lagd av jern i perioden 800-850 før Kristus. Noen av bittene hadde fremdeles sidestykker av bronse. Gjerne med veldig dekorative sidestykker slik som dette bittet fra Iran omkring år 1300 før Kristus.

De første sidestykkene med «borrer» så dagens lys i denne perioden. Noen av disse hadde borer bare på den ene siden. Samtidig kom det lettere vogner og økt bruk av tospann, noe som økte behovet for retningskontroll.

I det gamle Hellas var **Xenofon** den første som skrev tekst om trening av hester (460-354 før Kristus). Xenofon var moderne i sin tekning: Hans tilnærming var at hver enkelt hest trenger individuell håndtering. Unge hester fikk f.eks mildere bitt.

I den **Keltiske** og **Romanske** perioden brukte man trinsebitt med runde ringer til ridning i høyt tempo mens stangbitt med hakekjede ble brukt i kavalleriet.

Med **middelalderen** kom større og tyngre hester som kunne bære riddere i rustning. Stangbittene ble skarpere og med veldig lange sjenkler, inntil 56cm! Hestene ble lært opp til å adlyde nakketrykk så bittet var nok mer en trussel enn aktivt brukt.

Den **klassiske** perioden så dagens lys i Napoli rundt år 1532. Fremdeles var bittene ekstreme, slik som disse to som er avbildet i Grisones bok om «rideregler». Samtidig begynte man å bruke trinsebitt i kombinasjon med stangbitt. Dette var introduksjonen til det vi i dag kjenner som bridong.

De først pelhambittene kom, med to sett tøyler som i dag.

I det **nittende og tyvende århundret** kom en lang rekke nye bitt-design. Trenden gikk i retning av mer hestefelverd. Det kom også til flere pelham-designer.

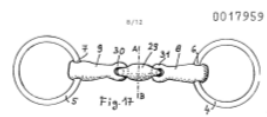

Rockwell-trinsebittet, patentert i 1967 hadde midstykke og en «skinne» for feste til hodelagets kinnstykkene på innsiden av trinseringene.

Swales oppfant et pelhambitt med vektstang-effekt og som tar trykket helt vekk fra hestens nakke.

Dr Bristol tok i 1907 patent på bitt med flatt midstykke som ligger parallelt med hestens tunge. Dagens Dr Bristol bitt er svært like dette bittet, men gjerne med et kortere midstykke.

I 1980 tok Ulrich Conrad patent på bitt anatomisk utformet bitt , med «kanal» for hestens tunge og et «olivenformet» midstykke. Med Conrad kom også bitt som er laget for å ligge i kun en retning, indikert med en pil på venstre siden og som peker framover.

I dag er mange bitt-materialer i bruk. Jern, stål, gummi, lær, kobber, vulkanitt, plastikk og ulike metall-legeringer. Det har også skjedd en dramatisk holdningsendring. Opprinnelig ble hester sett på som maskiner. Deres rolle var enten å være i arbeid eller i krig. Bittene ble brukt for kontroll. Det ble lagt liten vekt på hvilke skader bittet laget på hesten. I dag vil vi at hestene våre skal ha det godt, enten vi driver med hest som hobby eller i konkurranse.

Det er overraskende lite som har endret seg i bitt-design siden ca år 900 før Kristus da det første todelte bittet ble tatt i bruk. Det har vært mange variasjoner i utseende og materialer, med økende oppmerksomhet mot hestevelferd siden midten av 1800 tallet.